

Archphoto

AUTORKA NAVRHLA OSVĚTLENÍ POUŤOVÉ ATRAKCE Z ROKU 1939. PARACHUTE JUMP V NEW YORKU

© Dr. Don Slater, Configuring Light Program, LSE

HISTORICKÁ ČTVŘTĚ GETSEMANÍ V KOLUMBIJSKÉM MĚSTĚ CARTAGENA JE PAMÁTKOU UNESCO. LENI SCHWENDINGER VE SPOLUPRÁCI S MÍSTNÍMI OBYVATELI VYTVOŘILA JEDNODUCHOU LUCERNU, KTERÁ JE BAREVNĚ VARIABILNÍ.

SETKÁNÍ S LENI SCHWENDINGER

O světle

Veřejné osvětlení měst a nasvícení architektury včetně té historické jsou aktuálními tématy nejen v České republice. Na mezinárodní konferenci reSITE 2017 jsme v rámci mediálního partnerství hovořili s uznávanou urbanistkou a světelnou designérkou Leni Schwendinger.

Reflektujete ve své práci historické principy osvětlení veřejného prostoru?

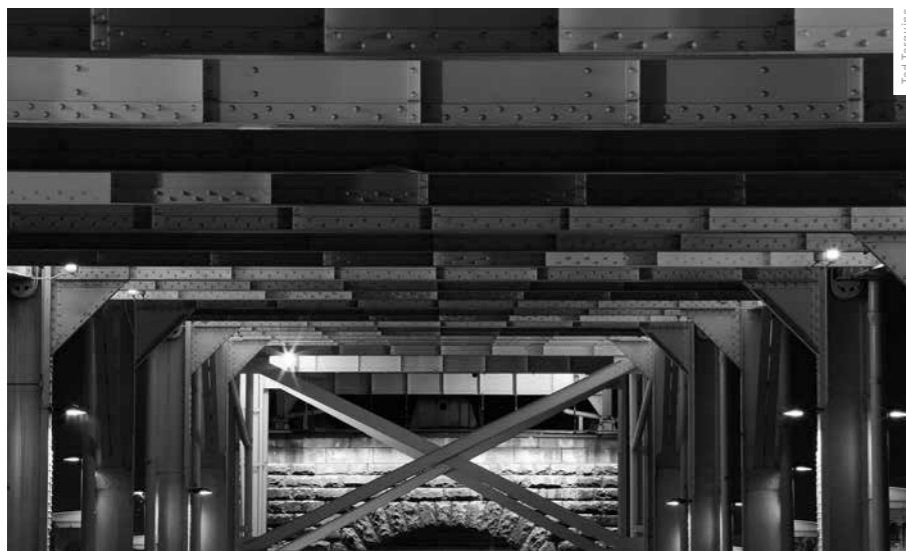
Nyní pracujeme pro kolumbijské město Cartagena, které je památkou UNESCO. Vypracovali jsme návrh vycházející ze sociologické studie a zohledňující obyvatele historického centra. Pro město jsme vytvořili univerzální lucernu. Jednoduchou nezdobenou pouliční svítílnu, pro kterou si obyvatelé města vyberou barvu skla a přizpůsobí si ji místu, kde žijí, aby o něm vypovídala. Jedná se o kombinaci starého a nového. Díváme se dopředu, avšak kouzlo a láska k historickému městu je též důležitá. Jde o progresivní myšlenku, kdy ale používáme klasický tvar lucerny. Co se týká historického osvětlení, osobně mne velmi zajímá plynové osvětlení a plynové lampy. V Berlíně mají 22 tisíc

funkčních plynových lamp, ale chystají přechod na LED osvětlení. V Praze se plynové lampy vracejí a znovu se instalují. Považuji za pozoruhodné, že jedno město má nejvíce plynových lamp na světě a dává přednost moderním technologiím a jiné město je chce znovu používat a uznává jejich historický význam. Světlo z plynové lampy považuji za unikátní a přirovnala bych ho k historickému chodníku. Barva a atmosféra takového osvětlení je oproti novým technologiím jedinečná. Jedná se také o samotný plamen a oheň. Pro mě jsou tyto kulturní symboly, jako používání plamene, velmi důležité pro historickou náladu města.

Co vše může být osvětleno či nasvíceno?

Jako urbanistka a světelná designérka působící ve městech se zaměřuji na venkovní prostor, nezajímá mě svícení uvnitř budov. Kdysi jsem se rozhodla, že nechci pracovat v ohraničeném prostoru, pro který se lidé musí rozhodnout, že tam půjdou. Raději dělám svou práci tam, kde již lidé jsou. To zahrnuje fasády budov a exteriéry historických objektů. Práci venku jsem začala ohromnými projekcemi na budovách. Nešlo však o žádný videomapping, na konci 80. let jsem malovala malým štětečkem na sklo a to se pak zvětšovalo a zvětšovalo. Tyto činnosti vyžadují schopnost vidět v malém měřítku a zároveň si dokázat představit věci ve velkých proporcích. Začínala jsem venku na ulici, u budovy, kam lidé chodili venčit psy nebo přijížděli taxikem.

TEXT JAN ČERVINKA
FOTO ARCHPHOTO, DON SLATER, TED TARQUINO, reSITE, TOMÁŠ PRINC, LENI SCHWENDINGER LIGHT PROJECTS LTD

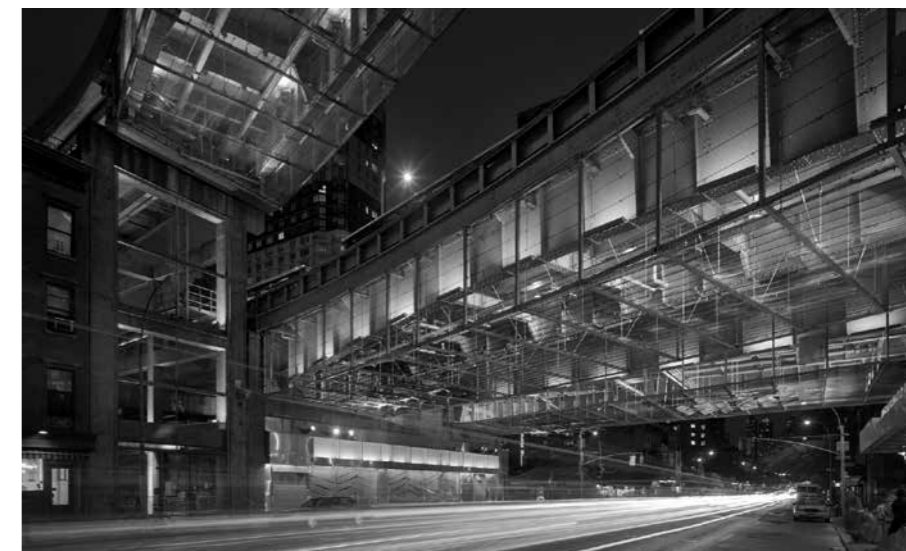
Z ULICE POD MOSTEM SECOND STREET BRIDGE VE MĚSTĚ LOUISVILLE VZNIKLA PĚŠÍ A ODPOČINKOVÁ ZÓNA. LENI SCHWENDINGER VYTVOŘILA OSVĚTLENÍ CELÉHO PROSTORU VČETNĚ KOVOVÉ MOSTNÍ KONSTRUKCE.

SVĚTELNÁ INSTALACE VODA NAD VODOU OSVLAVILA SKOTSKOU PAMÁTKU FORTH AND CLYDE CANAL.

PŘI KOMENTOVANÉ PROCHÁZCE NOČNÍ PRAHOU AUTORKA HOVOŘILA NEJEN O PLYNOVÝCH LAMPÁCH.

TMAVÝ A NEHOSTINNÝ PROSTOR POD TROJICÍ MOSTŮ TRIPLE BRIDGE GATEWAY BYL OSVĚTLEN PŘEDEVŠÍM S DŮRAZEM NA CHODCE. AUTOBUSOVÝ TERMINÁL PORT AUTHORITY V NEW YORKU

Známa je například pošta v New Yorku: jedná se o monumentální osvětlení, jež reflektuje význam místa a dokáže ho navíc vynést na povrch. Základní myšlenkou je pochopit místo a ukázat jeho význam veřejnosti.

Na stránkách projektu NightSeeing píšete, že vaším hlavním cílem je propojovat lidi mezi sebou a jejich okolím. Jak jste úspěšná v jeho naplňování?

Pokud bychom tuto úspěšnost chtěli exaktně zjistit, museli bychom udělat průzkum a následně vše vyhodnotit, což je mimo finanční možnosti. Momentálně se tedy mohu spolehnout pouze na komentáře a na vlastní pozorování. Zaprvé si myslím, že lidé nejsou příliš všímaví. Pracovala jsem na velkém projektu na Manhattanu, jednalo se o autobusový terminál Port Authority. Má zvláštní nosníky téměř trojúhelníkového tvaru. Vnitřní výmalba dohromady s osvětlením pomáhají odhalit tyto tvary, a to i v denním světle. Díky výrazným barvám a světelným odrazům v kovových konstrukcích si nelze této úpravě nevšimnout. Přesto jsem mluvila s lidmi, kteří to nezaznamenali. Nemohu tedy s jistotou tvrdit, že mé projekty propojují. Ale zatím jsem na jiný způsob nepřišla.

Často zmiňujete důležitost barev. Je vaše práce blízká uměleckým projektům a reinterpreтуete již existující umělecké objekty?

Ano, prožívám konflikt, jestli se považovat za umělkyni či designérku, a teď také

LENI SCHWENDINGER

- ▶ narodila se v roce 1952 v Chicagu
- ▶ studovala na Berkeley High School, London Film School a NYU Stern School of Business
- ▶ působila jako ředitelka globální divize městského osvětlení společnosti Arup
- ▶ založila společnost Leni Schwendinger Light Projects a je autorkou projektu NightSeeing, Navigate Your Luminous City
- ▶ je členkou Illuminating Engineers Society, International Association Lighting Designers a United States Institute Theatre Technology
- ▶ jako světelná designérka se věnuje městskému osvětlení, navrhuje umělecké osvětlení budov, mostů a veřejných prostor
- ▶ zúčastnila se letošní mezinárodní konference reSITE, kde kromě přednášky vedla také komentovanou procházku noční Prahou www.nightseeing.net

uvádím, že jsem urbanistka. Vymyslela jsem úplně nový popis své práce – noční design. Vše propojuje a je interdisciplinární. Při vytváření projektů určených do nočního období, kdy se světlo stává výrazně viditelným, můžeme spolupracovat s výzkumníky, obchodními konzultanty, historiky, architektky či krajinnými architektky, abychom vytvořili úplně nový pohled na noční krajinu. Technicky vzato jsem světelná designérka, ale zároveň přináším i umělecký pohled. Snažím se dostat skryté významy na povrch. Zjišťuji, zda se v daném místě lidem líbí. Zjišťuji, že nelíbí, ale chtěli by tam být. Zlobí se, protože se tam v noci necítí dobře. Buď je dané místo tak tmavé, že se bojí, anebo je tak přeplněné a zaneprázdněné, že se jim tam nelíbí. Rozhovory a workshopy, které děláme, poodkrývají přání místních obyvatel.

Jak může městské osvětlení ovlivnit kvalitu života?

Většina z nás pracuje přes den a náš volný čas začíná po setmění. Je proto velmi důležité, abychom se na veřejných místech cítili bezpečně. Jaké jsou alternativy? Být doma a dát si večeři, trávit čas s rodinou nebo být sám a topit se v depresi, hádat se s rodinnými příslušníky. Já místo toho říkám: pojďme na veřejná prostranství, jsou naše. Proč? Můžeme se potkat s novými lidmi, můžeme se procházet a cvičit, mohou nás oslovit kulturní akce. Chozením ven pomůžeme ekonomice a budeme mít bezpečnější prostředí s lidmi, kteří ho využívají a prožívají. Přejeme si vytvořit prostor pro „noční“ občanskou společnost.

Může osvětlování pomoci hendikepovaným?

Když místo funguje pro slabší a zranitelné, je bezpečnější pro všechny. Myslím si, že práce s osvětlením může mít vliv na zrakově znevýhodněné, například snížením světelného kontrastu. Místo velmi tmavých a jasných odstínů je dobré se světlem pracovat rovnoměrněji.

Jak vnímáte vizuální smog včetně světelného? Lze s ním bojovat a měly by fungovat regulace?

V angličtině se používá světelné znečištění, ale tento termín se mi nelíbí. Odborný termín je rušivé světlo, pod nějž spadá světelné pronikání, například: světlo by mělo osvětlovat dveřní prostor, ale svítí vám do očí na druhé straně ulice. Dále sem patří světelné znečištění nebe a nakonec je tu světelný nepořádek, což pravděpodobně odpovídá vašemu termínu. Co se týče světelného pronikání a nepořádku, myslím si, že existuje tenká čára mezi otravnými reklamami a individuální kreativitou vlastníků obchodů. Osobně si myslím, že čím rozmanitější vizuální prostředí se nám nabízí k večerním a nočním procházkám, tím lépe. Má teorie osvětlení má tři komponenty: veřejný, privátní a nalezený. Veřejné osvětlení je vyžadováno od měst kvůli bezpečnosti, privátní zahrnuje světlo z výloh, jinými slovy světlo, které si dám na zeď a ono bezděčně osvětluje i veřejný prostor. Což není míněno tak, aby pomáhalo s osvětlením veřejných míst, ale dost často tomu tak je. A do

posledního typu patří blikající světla, semaforey, světla z reflektorů, zkrátka malá gesta, která spoluvytváří variabilitu a interpunkci v příběhu chůze. Pro mě jsou tyto věci dobré, když jsou provedeny kvalitně. Můžeme vydávat směrnice a regulace o umístování nápisů a podobných věcí, ale já bych byla velmi opatrná, aby se nezačala uzavírat možnost vizuální kreativity.

Reflektuje vaše práce aktivity zdola? Pracujete s místními komunitami?

Již od střední školy jsem aktivní komunitní organizátorkou a tento aspekt postupně prosakuje do mé práce. Architekti mají tendenci být podezřívaví k občanům a komunitám a mají pocit, že dojde k zjednodušenému chápání jejich práce. Věřím, že informace od obyvatel jsou nápomocné pro jakéhokoliv architekta či designéra, protože koneckonců nenavrhujeme místa pro nás samotné, ale pro lidi, kteří je mají obývat. Z dotazníků a pozorování se můžeme dozvědět, jak lidé využívají prostor, co postrádají a co potřebují. Jedná se o design ovlivněný komunitou, což je přesně to, co dělám. Mám zvláštní metodu pro simulaci nočního prostředí, která pomáhá s pořádáním workshopů o světle, protože lidé nevidí osvětlení a neuvědomují si, jaký dopad má na jejich životy. Nevědí, jak o světle mluvit, jelikož slovní zásoba je limitovaná. Je potřeba vzdělávat lidi, aby o světle a osvětlení mluvili, jinak si budou jen stěžovat. Vzdělávat zábavnou formou, která je oblíbená, a pak se vrátit jako designérka. Funguje to.

Co vás v poslední době zaujalo v oblasti světelného designu?

Pro mě je nejvíce vzrušující plynové osvětlení, protože ta barva je zcela výjimečná. Podobá se tekutému zlatu. Když jsem světlo z plynové lampy poprvé zahlédla v Berlíně, jenom jsem tam stála a ptala se: co to je? Jelikož se snadno vnořím do světelných zdrojů, jsem absolutně zblázněná do plamene a plynového světla, především kvůli barvě světla, které produkuje.

O barvách mluvíte jako malířka a nebojíte se je používat. Jak s nimi pracujete?

Podívejte se na knihu nazvanou Chromofobie. S chorobným strachem z barev mám ve světě architektury zkušenost. Pro modernisty je absence barev typická. Jakmile vyrazíte do tropických zemí, nepotkáte chromofobii, ale uvidíte moře barev. V Latinské Americe nebo Asii vše hýří barvami. Musím se přiznat, že jsem koloristka a že miluji barvy. Ty ale musí rezonovat se symbolikou daného místa, protože jednotlivé barvy mají v různých zemích a kulturách odlišné významy. Veškeré moje projekty jsou site specific. Vychází z daného místa a jsem přesvědčena, že zohledňují rovněž místní obyvatele. Historie a geografie mi vždy poskytnou mnoho informací o dané lokalitě včetně barev. Vyjádřila jsem se například, že Praha je pro mne velmi červená. Jako Paříž. A nutno podotknout, že červenou mám v oku. ■ www.resite.cz